

سفرنامه ماموریت سری من

به‌وین، صوفیه، قسطنطنیه، نیش، بلغراد، آسیای صغیر و غیره
در بحبوحه جنگ جهانی اول

نگارش: شخصی که با قیصر نهار صرف کرده / مترجم: ناشناس

پژوهش و گردآوری:
سید مهدی سید قطبی

نشر مجمع ذخائر اسلامی

۱۳۹۹ ه. ش / ۲۰۲۱ م

سفرنامه مأموریت سری من:

به وین، صوفیه، قسطنطنیه، نیش،
بلغراد، آسیای صغیر و غیره
در بحبوحه جنگ جهانی اول

نگارش:

«شخصی که با قیصر نهار صرف نموده»

مترجم:

ناشناس

پژوهش و تصحیح:

سید مهدی سید قطبی

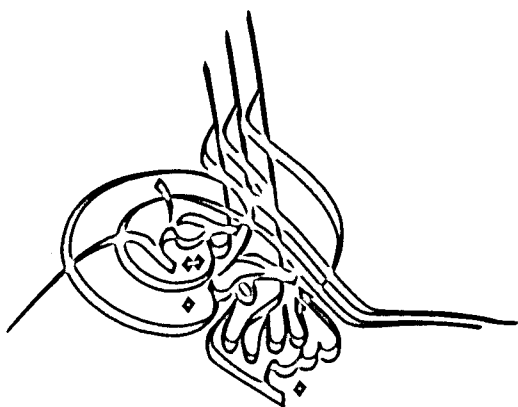
مجمع ذخائر اسلامی

ASSOCIATION OF
ISLAMIC TREASURES
QOM - IRAN

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- عنوان و نام پدیدآور : سفرنامه ماموریت سری من به وین، صوفیه، قسطنطنیه، نیش، بلغراد، آسیای صغیر و غیره در بجنوبه جنگ جهانی اول/ نگارش شخصی که با قیصر ناهار صرف نموده ؛ مترجم ناشناس ؛ پژوهش و تصحیح سینمهدی سینقطبی.
- مشخصات نشر : قم: مجمع ذخایر اسلامی، ۱۳۹۹.
- مشخصات ظاهری : ۳۲۴ ص؛ ۵/۱۴×۲۱/۵ سم.
- شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۳۵۵۷-۳
- وضعیت فهرست نویسی : فنیآ
- یادداشت : کتابنامه.
- یادداشت : نمایه.
- موضوع : جنگ جهانی اول، ۱۹۱۴-۱۹۱۸ م.
- موضوع : World War, ۱۹۱۴-۱۹۱۸
- موضوع : سفرنامه‌ها
- موضوع : Traveler's writings
- شناسه افزوده : سینقطبی، سینمهدی، ۱۳۵۷ - ، مصحح
- رده بندی کنگره : ۵۲۱D
- رده بندی دیویی : ۳/۹۴۰
- شماره کتابشناسی ملی : ۷۴۳۶۵۵۹
- وضعیت رکورد : فنیآ

کلیه حقوق این اثر تحت قانون کپی رایت بوده و ترجمه یا چاپ تمام یا بخشی از مطالب آن و نیز درج تمام یا بخشی از آنها در ضمن بانکهای اطلاعاتی و تهیه برنامه‌های رایانه‌ای یا استفاده مطالب در اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و دیگر ابزار و ادوات، به هر نحوی، بدون اجازه قبلی ناشر بصورت کتبی، ممنوع می‌باشد.

© MAJMA AL-DAKAAIR AL-ISLAMYYAH, 2021

All rights reserved, No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, internet, photo print, microfilm, CDs or any other means without written permission from the publisher

مجمع ذخائر اسلامی - قم، ایران

مأموریت سری مت

به ویت، صوفیه، قسطنطنیه، دیش، بلگراد، آسیای صغیر و غیره

در بحبوحه جنگ جهانی اول

نگارش: شخصی که با قیصر نهار صرف کرده / مترجم: دانشس

پژوهش و گردآوری: سیدمهدی سیدقطبی

چاپ: هوشنگی / صحافی: نفیس

نشر: مجمع ذخائر اسلامی - قم

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۳۵-۵۷-۳

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹ ش (۲۰۲۱م)

شمارگان: ۱۰۰

ارتباط با ناشر: قم: خیابان طالقانی (آذر) - کوی ۲۳ - پلاک ۱ - مجمع ذخائر اسلامی
تلفن: ۰۹۱۲ ۲۵۲ ۴۳۳۵ همراه: ۰۹۸ ۲۵۳ ۷۷۰ ۱۱۱۹ دورنگار: ۰۹۸ ۲۵۳ ۷۷۱۳ ۷۴۰

این کتاب و دهها کتاب با موضوعات مشابه را از فروشگاه فهرست تهیه کنید:

www.alfehrest.com

[Telegram.me/alfehrest2](https://t.me/alfehrest2)

تقدیم به

حسن محققان

جلال مصصحان

عزیز مترجمان

و بزرگ سفرنامه پژوهان

به پاسداشت یک عمر پژوهش عاشقانه.

فهرست مندرجات

۱۷.....	اشاره
۱۹.....	پیشگفتار
۱۹.....	جنگ جهانی اول
۲۶.....	شخصی که با قیصر نهار صرف نموده
۲۸.....	سید ضیاء و روزنامه رعد
۳۰.....	کتاب حاضر
۳۵.....	فصل اول: مقدمه
۳۵.....	ترسیدید؟
۳۶.....	راجع به خودم
۳۷.....	هنگام طلوع جنگ
۳۷.....	ماشین جنگی آلمان
۳۹.....	مسافرت هایم
۴۰.....	کارخانه کروپ
۴۰.....	شکلات فروشی
۴۱.....	مهمترین سفر من
۴۱.....	مخاطرات
۴۲.....	دلایل

- ۴۳..... پذیرش در انگلستان
- ۴۵..... فصل دوم: وین در موقع جنگ
- ۴۵..... به سمت کشور خصم
- ۴۶..... کله عمال رسمی آلمان
- ۴۸..... مراجعت به سرحد
- ۴۹..... ورود به وین
- ۵۰..... هفترت مهربان
- ۵۲..... تنفر نسبت به انگلیسیان
- ۵۲..... یک شهر بی سر و صدا
- ۵۳..... زحمات و مشقات
- ۵۶..... تازیانه مخفی
- ۵۶..... گرگ جنگ
- ۵۷..... تلفات هراس آور اتریش
- ۶۰..... فوج بدبخت بیست و هشتم
- ۶۱..... آقای وو در وین
- ۶۲..... انگلیسیان محبوس
- ۶۵..... فصل سوم: در بالکان
- ۶۵..... من از وین می روم
- ۶۷..... بخارست خوش و خرم
- ۶۹..... موزیک «پست باد»
- ۷۰..... تمایل رومانی به جنگ

۷۱.....	تدبیرات آلمانی
۷۳.....	یک مسافرت هولناک
۷۴.....	یک سیگار انگلیسی
۷۴.....	ضررهای جنگ
۷۶.....	آلمانی ناقل
۷۷.....	فقیر شدن بلغار
۷۸.....	رضایت اتریش از فتح صرب
۷۸.....	نظام اجباری در انگلستان
۷۹.....	وحشت بلغار از یونان
۸۱.....	زبان آلمانی در بلغار
۸۳.....	فصل چهارم: قسطنطنیه
۸۳.....	من از صوفیه می‌روم
۸۳.....	یک نوشته گرانبها
۸۵.....	تغییر در آدرنه
۸۵.....	تصرف بلغارها
۸۶.....	مصمم شدن عثمانی برای جنگ
۸۸.....	من فینه اختیار می‌نمایم
۸۸.....	فشار جنگ
۸۹.....	شرح حالات اتباع خصم
۹۰.....	طریقی که در عثمانی اتخاذ کرده‌اند
۹۱.....	اوضاع مالی عثمانی
۹۲.....	رفتن انور به برلن

- ۹۳..... دختر نویسنده در عثمانی
- ۹۵..... یک تغییر سریع
- ۹۶..... شهر ظلمات
- ۹۹..... فصل پنجم: من به ملاقات انور پاشا نائل می‌گردم
- ۹۹..... آلمانی شدن وزارت جنگ عثمانی
- ۱۰۰..... خلیل بیگ
- ۱۰۲..... دستگاه تلگراف بی سیم به صورت عمارت «سیرک»
- ۱۰۳..... انور پاشا مرا می‌پذیرد
- ۱۰۴..... ناپلئون عثمانی
- ۱۰۶..... «اگر انگلیس‌ها فقط جرأت می‌کردند»
- ۱۰۷..... تعریف آلمانی از قشون انگلیسی
- ۱۰۸..... مقاصد عثمانی و آلمان در ترعه سوئز
- ۱۰۹..... نقشه‌های جنگی آلمان
- ۱۱۰..... کجا باید آلمان‌ها را کشت
- ۱۱۱..... اعزام قشون به بغداد
- ۱۱۲..... صاحب‌منصبان آلمانی در لباس معمولی
- ۱۱۵..... فصل ششم: من به آسیای صغیر می‌روم
- ۱۱۵..... یک ایستگاه راه‌آهن شگفت‌انگیز
- ۱۱۷..... چطور باید به بغداد رسید
- ۱۱۷..... دستورالعمل‌های پیچ در پیچ
- ۱۲۱..... لزوم احتیاط

محبوسین انگلیسی و فرانسوی	۱۲۲
تعلیم دادن عثمانی‌ها را در علوم صلح	۱۲۴
خواب صدا دار	۱۲۵
تنفر اهالی هامبورگ نسبت به انگلیسان	۱۲۵
پس مانده آذوقه به اتریش و عثمانی فرستاده می‌شود	۱۲۵
فیلد مارشال فن در گلتر	۱۲۶
مراجعت من به قسطنطنیه	۱۲۷
 فصل هفتم: داخله قسطنطنیه	۱۲۹
شهر عاجزان و مجروحین	۱۲۹
من سلطان را می‌بینم	۱۳۰
معروفیت انور پاشا و طلعت بیگ	۱۳۱
روز گالپولی	۱۳۱
مراجعت ده هزار نفر	۱۳۲
فرار گوبن و برسلو	۱۳۳
اوضاع مصر	۱۳۶
جمازه سوار آلمانی	۱۳۷
عثمانی‌ها، عاملی بزرگ	۱۳۸
 فصل هشتم: آلمانی «زیر آبی»	۱۴۱
آشنایی من راجع به ترعه کیل	۱۴۱
حمل و نقل تحت‌البحری‌ها بوسیله راه آهن	۱۴۲
تحت‌البحری‌های آلمانی در قسطنطنیه	۱۴۳

- ۱۴۳ مسافرت بحری من برای اکتشافات
- ۱۴۴ کارهای حیرت آور تحت البحری موسوم به یو ۵۱
- ۱۴۵ کاپیتان فن هرسینگ
- ۱۴۶ یک کار خارق العاده جسورانه
- ۱۴۷ فن هرسینگ در انگلستان
- ۱۴۷ صاحب منصب بحری آلمانی
- ۱۴۸ یک اتفاق تأسف آور
- ۱۴۹ دکتر لدرا در محبس
- ۱۵۱ مصادمه با یک جاسوس اتریشی
- ۱۵۳ قوانین و روش جاسوسی
- ۱۵۴ بی مواظبتی کنسول انگلیس
- ۱۵۷ فصل نهم: قیصر ما اینجا است
- ۱۵۷ خروج از قسطنطنیه
- ۱۵۸ من مظنون واقع می شوم
- ۱۵۸ من از خلیل استمداد می جویم
- ۱۵۹ یک اطاق تیره و تاریک
- ۱۶۰ من به ملاقات رئیس نظمیه می شتابم
- ۱۶۱ من به سوار یک قطار راه آهن نظامی می شوم
- ۱۶۲ مهندسی محیر العقول
- ۱۶۳ یک تدبیر زیرکانه
- ۱۶۴ قیصر در نیش
- ۱۶۶ من دو سلطان را می بینم

خوشبختی قابل تحسینی.....	۱۶۷
من به ضیافت دعوت می شوم.....	۱۶۹
طیارات از طبقه فککر.....	۱۷۱
فصل دهم: میهمانی در نیش.....	۱۷۵
تالاری که در آن میهمانی شد.....	۱۷۵
یک اجتماع کوچک.....	۱۷۵
صورت خوراکها.....	۱۷۸
قیصر و شاه فردیناند.....	۱۷۹
ژنرال فن فالکن هاین و قیافه جدی و مؤثرش.....	۱۸۰
سلامتی قیصر.....	۱۸۰
فتح شاه فردیناند.....	۱۸۱
بی اشتهایی قیصر.....	۱۸۲
شاهزادگان بلغاری.....	۱۸۳
جریده نگاری آلمانی.....	۱۸۴
نطق پر از گزافه.....	۱۸۵
سلام بر تو باد ای قیصر.....	۱۸۷
جواب مقدر قیصر.....	۱۸۸
زمان روباهان.....	۱۹۰
پستخانه بسته است.....	۱۹۱
خاتمه یک وظیفه تاریخی.....	۱۹۲
فصل یازدهم: قطار سریع السیر راه آهن بالکان.....	۱۹۵
تکذیب کردن وجود راه آهن بالکان.....	۱۹۵

- ۱۹۶ یک عامل استراتژی بزرگ
- ۱۹۷ قطار عمومی
- ۱۹۸ اقتصاد آلمانی
- ۲۰۰ من در نیش به راه آهن بالکان سوار می شوم
- ۲۰۰ شاه فردیناند با من همسفر است
- ۲۰۱ معقولیت شاه فردیناند
- ۲۰۲ خوراک عالی
- ۲۰۳ بلگراد خراب شده است
- ۲۰۵ ورود به بوداپست
- ۲۰۶ اظهار مسرت فوق العاده
- ۲۰۶ اسرای روسی در کار
- ۲۰۸ ورود به وین
- ۲۱۰ یک پذیرایی فوق العاده دیگر
- ۲۱۱ وقت شناسی
- ۲۱۳ فصل دوازده: فرانسوی ها هر کاری را کامل انجام می دهند
- ۲۱۳ من از وین می روم
- ۲۱۳ به من حکم می شود که مراجعت نمایم
- ۲۱۵ یک صاحب منصب مجارستانی مهربان
- ۲۱۶ آن طرف سرحد سوئیس
- ۲۱۸ صداقت من
- ۲۱۹ من مظنون واقع می شوم
- ۲۲۰ روزنامه دلیلی میل مرا خلاص می کند

۲۲۱	خیلی ببخشید.....
۲۲۱	من به سمت پاریس حرکت می‌کنم.....
۲۲۲	عاقبت به لندن می‌رسم.....
۲۲۲	استراحت.....
۲۲۵	فصل سیزدهم: تهدیدهای آلمان.....
۲۲۵	فکرهای بعد.....
۲۲۶	عامل بزرگ.....
۲۲۶	خدمت ملی.....
۲۲۶	عقاید باطله در موضوع سربازان آلمان.....
۲۲۷	خطر حقیر شمردن منابع و استعداد آلمانی.....
۲۲۸	آلمان را خرد کن.....
۲۲۸	«تأمل کن تا به انگلستان برسیم».....
۲۳۱	دو داستان جاسوسی.....
۲۳۱	جاسوس آلمانی.....
۲۶۵	جاسوس ژاپنی.....
۳۰۳	کتابنامه.....
۳۰۵	نمایه.....
۳۰۷	نمایه اشخاص، اقوام، نشریات و ابزار جنگی.....
۳۰۹	نمایه مکان.....

اشاره

جنگ جهانی اول (World War I) یک نبرد نظامی عظیم بین چندین کشور بود. این نبرد در سال‌های ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۸ رخ داد. این جنگ با نام‌های اولین جنگ جهانی، جنگی برای پایان همه‌ی جنگ‌ها و جنگ بزرگ یا نبرد عظیم هم شناخته می‌شود.

جنگ جهانی اول در تاریخ ۲۸ ژوئیه سال ۱۹۱۴، پس از اعلان جنگ امپراطوری اتریش-مجارستان علیه صربستان، آغاز شد. این نبرد که در ابتدا درگیری کوچکی بین دو کشور به نظر می‌رسید، به سرعت گسترش پیدا کرد خیلی زود آلمان، روسیه، بریتانیا و فرانسه به این نبرد پیوستند.

علت پیوستن این کشورها به جنگ، عضویت در پیمان‌هایی بود که آنها را موظف به دفاع از دیگر کشورها می‌کرد. جبهه‌های غربی و شرقی به سرعت به سوی مرزهای آلمان و اتریش-مجارستان باز شدند.

با وجود این که هر دو طرف جنگ در سال ۱۹۱۸ طی تلاش‌های مستمر حملات جدیدی برای پیروزی در جنگ علیه یکدیگر ترتیب دادند، تلاش هر دو با شکست مواجه شد. نبرد بین نیروهای تضعیف شده و بی‌روحیه‌ی دو طرف تا

شکست‌های پیاپی و تدریجی آلمان و عقب‌نشینی نهایی این کشور به خاک خود، ادامه یافت.

در سال ۱۹۱۴، نویسنده‌ای ناشناس، روزنامه‌نگار حرفه‌ای و بدون هیچگونه ادعایی برای آموزش نظامی، هنگام سفر در پشت خط آلمان، با جمع‌آوری اطلاعات در مورد ماشین جنگی آلمان، به یکی از ظالمانه‌ترین فرارهای جنگ جهانی اول پرداخت. وی در سرتاسر آلمان، بالکان و حتی تا ترکیه (عثمانی)، با رؤسای کشورها، وزرا و حتی خود قیصر ملاقات می‌کند!

داستان او ممکن است دور از ذهن به نظر برسد، اما «بلیط نان وین در سال ۱۹۱۵»، «کارت ویزیت خلیل بیگ (وزیر امور خارجه وقت عثمانی)»، و اسناد دیگری برای اثبات داستان او در کتاب او گنجانده شده است (و با نسخه چاپ شده است).

با این حال، با روحیه متواضعانه و در عین حال پرتنش زمان، نویسنده در تلاش بود تا به این نکته اشاره کند که «من جاسوس نیستم»، که بخواهم آن را کاملاً روشن کنم. من روزنامه‌نگار هستم و عاشق حرفه‌ام هستم. به همین ترتیب من عاشق ماجراجویی و ورزش هستم؛ بزرگترین ورزشی در جهان، که در آن زندگی بازیکن در معرض خطر است.

اینک برای نخستین بار ترجمه منبع پیشگفته با گذشت بیش از یک صد سال از زمان انتشار تصحیح و تقدیم می‌شود.

سید مهدی سید قطبی

زمستان ۱۳۹۹

پیشگفتار

در پیشگفتار برای درک بیشتر و بهتر متن، ابتدا مطالبی درباره جنگ جهانی اول، مطرح شده و در ادامه به شرح زندگی «شخصی که با قیصر نهار صرف نموده»^۱ نویسنده اثر و سایر عوامل نشر پرداخته می‌شود.

جنگ جهانی اول

جنگ جهانی اول^۱ جنگی جهانی بود که از ۲۸ ژوئیه ۱۹۱۴ تا ۱۱ نوامبر ۱۹۱۸ رخ داد و در پی آن، بدون زمینه جدی کشمکش، سربازان بسیاری برای جنگ تجهیز شدند و مناطق زیادی از جهان درگیر جنگ گشتند. تلفات جنگ جهانی اول تا آن زمان در تاریخ بی‌سابقه بود. در این جنگ برای نخستین بار از سلاح‌های شیمیایی استفاده شد و به گونه‌ای انبوه مناطق غیرنظامی بمباران هوایی شدند و نیز برای نخستین بار در این سده کشتار غیرنظامیان در ابعادی گسترده رخ داد. این جنگ به خاطر شیوه جنگ خاکریزی به ویژه در جبهه غرب آن نیز شناخته شده‌است.

^۱ World War I (WWI)

جنگ جهانی اول در پی ترور آرشیدوک فرانسیس فردیناند^۱ ولیعهد امپراتوری اتریش - مجارستان در ۲۸ ژوئن ۱۹۱۴ توسط ملی‌گرای هجده ساله صرب، گاوریلو پرنسیپ^۲، در سارایوو بوسنی به وقوع پیوست. در نتیجه این اقدام تروریستی، اتریش-مجارستان به صربستان اولتیماتوم داد. امپراتوری روسیه که متحد صربستان بود دست به بسیج نیروهای خود زد که این خود موجب نگرانی امپراتوری آلمان، متحد اتریش-مجارستان، شد. آلمان برای جلوگیری از یک جنگ دو طرفه به متحد روسیه، یعنی فرانسه حمله کرد. برای سرعت بخشیدن به روند حمله به خاک فرانسه، ارتش آلمان طرح اشلیفن را اجرا کرد که به موجب آن نیروهای آلمانی از خاک بلژیک برای حمله به فرانسه بهره می‌بردند. تجاوز آلمان به خاک بلژیک باعث شد که متحد این کشور، یعنی امپراتوری بریتانیا نیز به آلمان اعلان جنگ دهد.

جنگ جهانی اول از برجسته‌ترین رخدادهای تاریخ بشر است و به گونه مستقیم و غیرمستقیم نقش بزرگی در تعیین تاریخ سده بیستم داشته‌است. این جنگ پایان چندی از نظام‌های پادشاهی اروپا را رقم زد و مایه نابودی چهار دودمان پادشاهی هابسبورگ، هوهن تسولرن، عثمانی و رومانوف به ترتیب در امپراتوری‌های اتریش-مجارستان، آلمان، عثمانی و روسیه تزاری شد. بیشتر تاریخ‌نگاران باور دارند که شکست دیپلماسی پس از جنگ و تحمیل غرامت‌های تحقیرآمیز بر اساس «معاهده ورسای» به آلمان و دیگر دول شکست خورده مایه پرورش نازیسم در آلمان و زمینه‌ساز آغاز جنگ جهانی دوم شد. هم‌چنین نادیده گرفتن ایتالیا و ژاپن از سوی قدرت‌های بزرگتر در تقسیم غرامت‌ها از دلایل رشد فاشیسم در ایتالیا و حمله ژاپن به منچوری دانسته می‌شود.

^۱ Archduke Franz Ferdinand of Austria.

^۲ Gavrilo Princip.

این جنگ همچنین زمینه را برای انقلاب روسیه مهیا ساخت؛ امری که بر آینده جهان تأثیر گذاشت و از چین تا کوبا به انقلاب‌های سوسیالیستی دامن زد و از سویی زمینه‌ساز تبدیل شوروی به یک ابرقدرت جهانی شد که آغاز جنگ سرد با آمریکا را در پی داشت.

در خاورمیانه با نابودی امپراتوری عثمانی کشور نوینی به نام «ترکیه» پایه‌گذاری شد و سرپرستی موقت مناطق عرب‌نشین تحت حکومت این کشور تا زمان استقلال آن‌ها بین بریتانیا و فرانسه تقسیم شد. با فروپاشی امپراتوری اتریش-مجارستان در اروپای مرکزی کشورهای تازه‌ای همچون چکسلواکی و یوگسلاوی پدید آمدند و کشور لهستان با پیوند بخش‌هایی از خاک امپراتوری‌های آلمان، روسیه و اتریش-مجارستان استقلال خود را پس از دو قرن بازیافت.

جنگ جهانی اول بین متحدین امپراتوری آلمان (اتریش - مجارستان، عثمانی و بلغارستان) و نیروهای متفقین (جمهوری سوم فرانسه، بریتانیا، روسیه (تا نوامبر ۱۹۱۷)، صربستان، ایتالیا، ایالات متحده آمریکا (از اوت ۱۹۱۷)، ژاپن و رومانی) درگرفت. تا مدت‌ها هیچ‌یک از دو سو نتوانستند به پیروزی مهمی دست یابند و جنگ چهار سال به درازا انجامید و تا پیروزی متفقین نزدیک به ۱۰ میلیون تن کشته شدند. پس از پایان این جنگ در سال ۱۹۱۹ و در کنفرانس صلح پاریس، معاهده‌های جداگانه‌ای امضاء شد که تاوان بسیار سنگینی بر شکست‌خوردگان جنگ تحمیل داشت.

دلایل وقوع جنگ جهانی اول

برخی علل جنگ جهانی اول عبارت بود از: رقابت اتریش و روسیه در بالکان، اختلاف بین فرانسه و آلمان از سال ۱۸۷۰ دربارهٔ آلزاس و لرن، رقابت اقتصادی و دریایی بین آلمان و انگلیس، رواج ملی‌گرایی و وطن‌پرستی در اروپا، انبار کردن

تسلیمات و آلات جنگی در سطح وسیع توسط دولت‌های اروپایی، وجود اتحاد و جبهه‌بندی بین کشورهای که یکی پس از دیگری به دنبال هم‌پیمانان خود وارد جنگ شدند. اما بهانه شروع جنگ این بود که آرشیدوک فرانسه فردیناند ولیعهد امپراتوری اتریش - مجارستان به دست یک سیاه صرب به نام پرنسیب در ۲۸ ژوئیه ۱۹۱۴ در سارایوو بوسنی به قتل رسید و اتریش ادعا کرد صربستان در این کار دخالت داشته و تقاضا نمود تحقیقاتی با شرکت نمایندگان اتریش صورت پذیرد که دولت صربستان تحقیقات را قبول ننمود و با حضور نمایندگان خارجی مخالفت کرد. دولت اتریش به صربستان اعلان جنگ داد و روسیه بسیج عمومی اعلام کرد و آلمان هم به حمایت از اتریش به روسیه و فرانسه اعلان جنگ داد. قوای آلمان از بلژیک برای حمله به فرانسه بهره برد و این اقدام یعنی حمله به یک کشور بی طرف موجب دخالت انگلیس در جنگ شد.

واکنش مردمی

وقتی که در ۱ اوت ۱۹۱۴ جنگ اعلام شد، میلیون‌ها تن از مردم شادمان در خیابان‌های شهرهای مهم اروپا شروع به رقص و پایکوبی نمودند. مردم تصمیم حاکمان خود را برای رفتن به جنگ مورد حمایت قرار دادند. مردان جوان داوطلب برای جنگیدن، هجوم می‌آوردند. با این وجود، صحنه‌های وحشت‌انگیز جنگ جهانی اول، نگرش مردم به جنگ را تغییر داد. یک نسل کامل از مردان جوان به خاک و خون کشیده شدند.

تحولات جنگ

شمال اروپا. پس از استفاده از خاک بلژیک از سوی آلمان برای اجرای طرح اشلیفن، بریتانیا با استناد به معاهده لندن در ۱۸۳۹ که بی طرفی بلژیک را تضمین می‌کرد در چهارم اوت ۱۹۱۴ به آلمان اعلان جنگ داد. در شمال اروپا، هلند و کشورهای اسکاندیناوی بر حفظ بی طرفی خود اصرار می‌کردند و از ورود به

جنگ خودداری می‌ورزیدند. از این رو تلاش‌ها برای جلب کشورهای حوزه مدیترانه متمرکز شد.

عثمانی. نخستین هدف سیاسی آلمان جذب عثمانی بود چرا که ورود عثمانی باعث تسلط نیروهای اتحاد محور بر تنگه‌های داردانل و بسفور می‌شد و ارتباط دریایی روسیه با بریتانیا و فرانسه را قطع می‌کرد. از این گذشته عثمانی پلی بود که ارتباط آلمان با خاورمیانه و آسیا (به ویژه مستعمره مهم بریتانیا یعنی هند) را ممکن می‌ساخت. در نهایت امپراتوری عثمانی در دوم اوت ۱۹۱۴ با امضاء معاهده اتحادی با امپراتوری آلمان، به نفع آلمان وارد جنگ شد. نبرد گالیپولی یا نبرد چناق‌قلعه که بیش از هشت ماه طول کشید در تنگه داردانل در گرفت. این نبرد در ۲۵ آوریل سال ۱۹۱۵ با پیاده شدن لشکر هفتاد هزار نفری متفقین با حمایت ۱۰۹ ناو جنگی و صدها شناور آغاز شد و سرانجام در دسامبر سال ۱۹۱۵ با شکست نیروهای ائتلاف به پایان رسید؛ و در پایان از هر دو جبهه متفقین و متحدین بیش از نیم میلیون نفر کشته و زخمی برجای ماند. در این نبرد کشتی‌های نیروی دریایی متفقین آسیب زیادی دیدند. مصطفی کمال آتاتورک، افسر ترک در جنگ گالیپولی به شهرت رسید. همچنین یک پیمان برای تقسیم کردن بخش‌هایی از امپراتوری عثمانی با نام توافق‌نامه سایکس-پیکو به صورت مخفیانه بین بریتانیا و فرانسه بسته شد.

ایتالیا. ایتالیا پس از اعلام بی‌طرفی در سوم اوت ۱۹۱۴ به بهانه تدافعی بودن اتحاد مثلث، به تدریج مذاکرات با متفقین را آغاز کرد. ایتالیا بین بی‌طرف ماندن در ازاء دریافت ترنینو از سوی اتریش-مجارستان یا پیوستن به متفقین تردید داشت. آنچه ایتالیا را در ورود به صف متفقین تشویق کرد تغییر وزیر خارجه اتریش-مجارستان در مه ۱۹۱۵ و انصراف از واگذاری ترنینو به ایتالیا بود.

معاهده لندن در مه ۱۹۱۵ بین ایتالیا و متفقین امضاء شد و مقرر داشت:

ایتالیا ظرف مدت یک ماه به اتریش-مجارستان اعلان جنگ بدهد. متفقین پس از جنگ الحاق ترنتینو، تیrol جنوبی، تریسته، ایستری، و قسمتی از دالاسی به ایتالیا را به رسمیت بشناسند. بی طرفی آلبانی، غیرنظامی بودن قسمت غیرایتالیایی سواحل دریای آدریاتیک و مبادلات مستعمراتی تضمین شود.

بالکان. در ماه های آغازین جنگ صربستان توانست با حمایت روسیه حمله پرتعداد اتریش-مجارستان را دفع نماید. بلغارستان در چهاردهم اکتبر ۱۹۱۵ با اعلان جنگ به صربستان برای حمایت از متحدین وارد جنگ شد. در نوامبر همین سال صربستان پس از یک سال مقاومت توسط نیروهای ژنرال مکنسن سقوط کرد و از سوی اتریش-مجارستان تصرف گردید. در سال بعد دیگر کشورهای بالکان از جمله مونته نگرو، رومانی و یونان به متفقین پیوستند.

سایر کشورهای اروپایی. بسیاری کشورها به صورت نمادین وارد جنگ شدند، مثل پرتغال که در مارس ۱۹۱۶ با فرستادن یک گردان به متفقین پیوست. در نهایت بجز سوئیس، اسپانیا، هلند و کشورهای اسکاندیناوی تمام کشورهای اروپایی وارد جنگ شده بودند.

شرق دور. ژاپن که متحد بریتانیا و به دنبال سلطه بر مستعمرات آلمان در دریای چین بود از اول اوت ۱۹۱۴ به آلمان اعلان جنگ داده بود. چین نیز که از حمله ژاپن به این کشور پس از پیروزی متفقین نگران بود در ۱۹۱۷ به آلمان اعلان جنگ کرد.

جبهه شرق و روسیه. در ماه ژوئیه سال ۱۹۱۴ روسیه بخاطر حضور در تفاهم مثلث وارد جنگ جهانی اول شد. بیش از ۱۵ میلیون مرد به خدمت خوانده شدند، اما به زودی مشخص شد ارتش عقب افتاده و ضعیف روسیه توانایی مقابله با ارتش های مدرن و قدرتمند دنیا مثل ارتش آلمان را ندارد. ترکیب این موارد با

فرماندهی ضعیف و نامناسب ارتش روسیه باعث شد از همان ابتدای جنگ ارتش روسیه به ارتشی ضعیف و شکست خورده بدل گردد. روس‌ها در نبرد تانبرگ و نبردهای دریاچه مازوریان و تهاجم گورلیسه-تارنوف شکست‌های فاجعه بار و سنگینی خوردند. هرچند آنها در نیمه اول ۱۹۱۶ به فرماندهی ژنرال آلکسی بروسیلوف یک رشته عملیات تهاجمی ستودنی موسوم به یورش بروسیلوف بر ضد مواضع آلمان و اتریش-مجارستان در گالسیا انجام دادند که ارتش اتریش-مجارستان را به کل فلج نمود؛ اما تلفات سنگین ارتش و فقر و بیکاری ناشی از جنگ، باعث وقوع انقلاب روسیه در سال بعد شد.

در ۳ مارس ۱۹۱۸ عهدنامه صلح برست - لیتوفسک بین روسیه بلشویک و متحدین امضاء شد که بنابر آن روسیه کلیه ادعاهای حاکمیتی خود را نسبت به فنلاند که قبلاً مورد تأیید قرار گرفته بود پس گرفت، همچنین روسیه تمامی ادعاهای خود در مورد استونی، لیتوانی، لتونی، لهستان، بلاروس و اوکراین را ملغی اعلام کرد. رومانی هم که به دست نیروهای ژنرال مکنسن در اواخر ۱۹۱۶ فتح شده بود، با عقد پیمان بخارست بسیاری از سرزمین‌هایش را به اتریش-مجارستان واگذار کرد.

صلح برست - لیتوفسک موجب برهم خوردن توازن قوا شد و پیشروی آلمان در جبهه غرب سرعت گرفت تا آنکه ورود آمریکا به جنگ معادلات نظامی را به کلی تغییر داد.

ایالات متحده آمریکا، فرانسه و بریتانیا از آغاز ۱۹۱۵ تحریم دریایی آلمان را به اجرا گذاشته بودند، در مقابل آلمانی‌ها جنگ زیردریایی را شروع کردند و به هر کشتی‌ای که به سواحل بریتانیا نزدیک می‌شد حمله می‌کردند. آمریکا که تجارت قابل توجهی با بریتانیا داشت بیشترین خسارت را از این حمله‌ها دید و

موجب اعتراض شدید آمریکا در ۳۱ ژانویه ۱۹۱۷ شد. آمریکا در ۳ فوریه مناسبات دیپلماتیک با آلمان را قطع کرد.

در مرحله بعد رئیس‌جمهور آمریکا، وودرو ویلسون در تصمیمی به تاریخ ۱۲ مارس ۱۹۱۷ کشتی‌های تجاری آمریکا را به توپ مسلح کرد؛ ولی این امر نیز کارگر نبود و اندکی پس از به توپ بسته شدن یک کشتی مسافربری آمریکایی از سوی آلمان، ویلسون در ۲ آوریل ۱۹۱۸ به کنگره اعلام کرد که آمریکا وارد جنگ جهانی خواهد شد.

پیشامد دیگری که به تحریک احساسات ضدآلمانی آمریکایی‌ها کمک کرد، کشف تلگراف وزیر خارجه آلمان به سفیر این کشور در مکزیک معروف به تلگراف زیمرمن بود که توسط بریتانیا کشف و در اختیار ویلسون قرار داده شد. در این تلگراف آمده بود که اگر در صورت جنگ آلمان و آمریکا، مکزیک طرف آلمان را بگیرد پس از پیروزی ایالات نیومکزیکو، نگزاس و آریزونا که آمریکا در ۱۸۴۸ طبق معاهده گوادالوپ به زور تصرف کرده به مکزیک باز خواهد گشت.

شخصی که با قیصر نهار صرف نموده

بر روی جلد و صفحه عنوان کتاب ۲۳۵ صفحه‌ای با قطع رقعی

My Secret Service; Vienna, Sophia, Constantinople,
Nish, Belgrade, Asia Minor, Etc

به جای نام پدیدآور کتاب، عبارت

«Created by Man Who Dined with the Kaiser»

درج شده است؟! شاید ابتدا این فکر به ذهن خطور نماید که با مطالعه کتاب بتوان ردی، نشانی یا چیزی که نمایانگر هویت نویسنده است پیدا نمود و نام

نویسنده فاش گردد اما پژوهشگر با چندین بار مطالعه و بررسی متن اصلی و سایر چاپ‌های آن از ۱۹۱۶ تاکنون، نتوانست نام مؤلف را کشف نماید. البته با توجه به اشاره نویسنده که: «در به هنگام آغاز جنگ جهانی اول بیست و شش سال دارد» می‌توان وی را متولد سال ۱۸۸۸ میلادی پنداشت و با توجه به صفحه کپی رایت کتاب:

Copyright, 1916
By George H. Doran Company
Printed in The United States of America
May 17 1916

و صفحه تقدیم کتاب

TO
LORD NORTHCLIFFE
in grateful recollection of the keen interest,
has shown in these adventures, he
this volume is dedicated by the author

- که اثر خود را به فرد چارلز ویلیام هارمسورث، ملقب به لرد نورث کلیف و مالک روزنامه‌های دیلی میل و دیلی میرور^۱ و یکی از توسعه دهندگان اولیه روزنامه‌نگاری مشهور بود و در طول جنگ جهانی اول نقش مهمی داشت و مدتی برای خدمت به عنوان مدیر مأموریت جنگ انگلیس در ایالات متحده بسر برد- به احتمال، پدیدآور اثر را آمریکایی تبار قلمداد نمود.

¹ Daily Mail and the Daily Mirror

سید ضیاء و روزنامه رعد

نخستین بار مترجمی ناشناس در سال ۱۳۳۶ ق/ ۱۹۱۷ م «سفرنامه مأموریت سری من»^۱ را به صورت پاورقی طی ۲۷ شماره در روزنامه رعد منتشر کرد که تاکنون به صورت کتاب منتشر نشده است.

روزنامه رعد به مدیریت و سردبیری سید ضیاءالدین طباطبایی مانند سایر نشریات ایران علاوه بر انتشار رمان و داستان‌های عاشقانه و خیالی، آثار معتبر نویسندگان جهان را نیز ترجمه و به صورت پاورقی منتشر می‌کرد.

سید ضیاءالدین طباطبایی یزدی (۱۲۶۸ شیراز - ۷ شهریور ۱۳۴۸ تهران) سیاستمدار ایرانی و نخست‌وزیر ایران در زمان احمدشاه قاجار، آخرین شاه دودمان قاجار بود. در کودتای ۱۲۹۹ خورشیدی همراه با رضاشاه شرکت داشت و رئیس‌الوزرای ایران شد و تا ۴ خرداد ۱۳۰۰ در این مقام بود.

سید ضیاء در پانزده سالگی، هم‌زمان با مشروطه‌خواهی مردم شیراز، فعالیت سیاسی خود را با حمایت از مشروطه با روزنامه‌نگاری آغاز نمود که البته هرچند یک بار به دلیل توقیف، به تأسیس روزنامه‌ای دیگر اقدام نمود. وی در ۱۷ سالگی با همکاری دایی خود در اسفند ۱۲۸۵ نشریات اسلام و کمی بعد ندای اسلام را در شیراز منتشر کرد و به حمایت از مشروطه پرداخت. با توقیف نشریه، سید ضیاء که جان خود را در خطر می‌دید، با تغییر لباس به همراه هیئت تحریریه خود به تهران

^۱ متن اصلی کتاب، My Secret Service; Vienna, Sophia,

Constantinople, Nish, Belgrade, Asia Minor, Etc. Created by Man Who Dined with the Kaiser. New York: George H. Doran Company, 1916، نیز هم اکنون در هیچ یک از کتابخانه‌های بزرگ و معروف ایران مانند

ملی، آستان قدس رضوی، دانشگاه تهران و ... یافت نشد.

آمد. وی که در مشروطه کمتر به جنبه‌های «مشروع» آن توجه داشت، در هجرت بزرگ علما و تجار به شهر قم در مرداد ۱۲۸۵ خود را در صف آنان قرار داد.

سید ضیاء از مهر ۱۲۸۸ به انتشار نشریه «ندای اسلام» دست زد. نشریه «شرق» هم که هزینه آن توسط زرتشتیان و ارامنه تأمین می‌شد، به دلیل اهانت به مجلس دوم توقیف شد. روزنامه برق نیز که پس از آن انتشار یافت با دلایلی مشابه توقیف شد و سید ضیاء که به زندان محکوم شده بود، با تلاش عده‌ای از مشروطه خواهان آزاد شد و به خارج از کشور رفت. او دو سال در فرانسه و انگلیس مانده، به تحصیل زبان انگلیسی و فرانسه ادامه داد. این در حالی است که هزینه تحصیلات وی توسط «اتحادیه دوستی ایران و فرانسه» تأمین می‌شد.

در همین دوران که در خارج به سر می‌برد، با شرکت در جشن تاجگذاری جرج پنجم، به عنوان نماینده مطبوعات ایران از سوی دیپلمات‌های انگلیسی به عنوان مشاور، رایزن فرهنگی و سیاسی مورد توجه واقع شد. سرانجام سید ضیاء در آستانه اولتیماتوم روس و انگلیس وارد ایران شد و پس از مدتی روزنامه «رعد» را با کمک مالی سفارت انگلیس منتشر کرد که ابتدا حامی روس‌ها و سپس مدافع انگلستان شد. یکی از عوامل این تغییر موضع را در کمک‌های مالی سفارت انگلیس به این روزنامه می‌توان یافت.

رعد جنبه انتقادی سیاسی داشت و سید ضیاء مقالاتی با قلمی تند علیه دولت و رجال وقت در آن درج می‌نمود. به همین دلیل رعد پس از سه سال انتشار تعطیل گردید و مدیر آن به روسیه رفت اما پس از برگشت از آنجا بار دیگر رعد را انتشار داد و این بار تا ۱۳۳۶ قمری نشریه او ادامه پیدا کرد و در این سال توقیف گردید. پس از مدتی از ۱۲۹۷ به بعد مرتباً منتشر می‌شد و تا کودتای ۱۲۹۹ ادامه پیدا کرد.

کتاب حاضر

ترجمه تدریجی و انتشار همزمان کتاب «سفرنامه سری من» در روزنامه علاوه بر بروز غلط‌های چاپی، باعث برخی اشکال‌ها مانند املای اشتباه و متفاوت اکثر نام اشخاص، مکان‌ها و قومیت‌ها در قسمت‌های مختلف متن گردیده است که خواننده کتاب را در درک محتوای سردرگم می‌کند. برای همین، مصحح ترجمه حاضر را با متن اصلی به دقت و با وسواس زیاد مقابله و مقایسه نمود و در حد توان با ارائه پانویس، برابر املای اصلی اسامی خاص و شرح کلمه‌ها و سایر توضیح‌های لازم، ابهام‌های محتوایی و املائی متن را برطرف نموده است.

شایان یادآوری است پژوهشگر با حفظ سبک نوشتاری مترجم، گاهی یک یا چند جمله یا حتی صفحه‌ای از متن اصلی را که ترجمه نشده بود- و وجود آن برای تکمیل محتوای کتاب لازم بود- ترجمه کرده است.

دو داستان جاسوسی شامل جاسوس آلمانی و جاسوس ژاپنی چون از نظر محتوایی و زمانی با «سفرنامه مأموریت سری من» همخوانی داشت در این کتاب یکجا تنظیم، تصحیح و ارائه گردید.